

■ Поље „Г“

„Глодар 4“ отворио ремонтну сезону

Све информације на једном месту

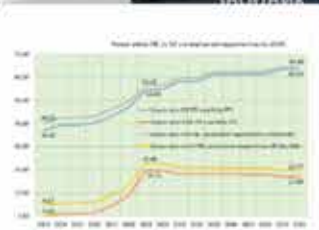
ЕПС ИНФО

Скенирај QR код

<https://energija>

Зелени бум ЕПС-а до 2038. године

Нови зелени метарзи стављени су у дефиницију „Електроенерџи Србије“ и то патернује Зелени пут ЕПС-а, документ који обједињује најважније инвестиционе пројекте у области обновљивих извора. Базна енерџија из угла је стварност и одвајања нашег електроенерџијског сектора, али на трази декарбонизације.

Садржај

05

из епс групе

Попусти за 1,63 милиона домаћинстава
**ЕПС подстиче
рационалну потрошњу**

11

актуелно

Електро и машинска припрема у „Преради“
**Место где се сливају
информације**

12

репортажа

Комплекс радионица наставља
свој деценијама дуг пут
Стара монтажа – нови елан

14

актуелно

Булдожерска радионица „Тамнава“
**Мајстори који
„читају“ машине**

16

Сећања Милана Кнежевића,
пензионера „Метала“
Утисак из детињства одредио каријеру

17

локални мозаик

Волонтери, основна снага
Црвеног крста Лазаревац
Филантропи из сенке

19

Радионице Удружења
музичких уметника „Syncore“
Размаштавања

20

временлов

Приче о рудовачким сликарима
**Мистерија
ватросталног Тита**

Систем међуслојне јаловине на „Западном пољу“

Све што замисле, одлагач оствари

08

Поље „Е“ убрзава корак

Велики послови на више фронтова

10

Поље „Г“

„Глодар 4“ отворио ремонтну сезону

импресум

ЕНЕРГИЈА
ЕПС КОЛУБАРА

ИЗДАВАЧ: ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА СРБИЈЕ АД, Балканска 13, Београд
ЧАСОПИС ИЗЛАЗИ МЕСЕЧНО

В. Д. ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА: Душан Живковић, ДИРЕКТОР СЕКТОРА ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Тања Крстонијевић,
РУКОВОДИЛАЦ СЛУЖБЕ ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Наталија Живковић, ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Ана Павловић,
ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: Милош Павловић, УРЕДНИК ФОТОГРАФИЈЕ: Милан Цвијетић,
АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Карађорђева 37, 11550 Лазаревац, ТЕЛЕФОНИ: 011 735 5086, 735 5089, Е-МАИЛ: redakcija@rbkolubara.rs, WEB SITE: www.rbkolubara.rs,
НАСЛОВНА СТРАНА: Милан Цвијетић, ЛОГОТИП: Милош Павловић, ШТАМПА: Три „О“ д.о.о. Аранђеловац, ТИРАЖ: 3.500
Први број листа РБ „Колубара“, под називом „КОЛУБАРА“, изашао је из штампе 24. септембра 1960. године; Од 15. новембра 2017. носи назив „ЕПС ЕНЕРГИЈА КОЛУБАРА“

Биће то модеран блок, високог степена ефикасности који испуњава све домаће и европске стандарде заштите животне средине

Изградња блока Б3 снаге 350 мегавата у Термоелектрани „Костолац Б“ је у завршници, скоро сви системи су испитани и добијене су готово све дозволе. Нови блок успешно је синхронизован на мрежу 26. јануара и почела су даља испитивања свих параметара блока. Следећи корак је пробни рад блока, прикључење на мрежу и трајни оперативни рад – рекао је Душан Живковић, в. д. генералног директора „Електропривреде Србије“.

Он је истакао да је комплетан енергетски део блока у функцији и преостали су делови који се тичу заштите животне средине – транспорт пепела, шљаке и одсумпоравање. То ће се испитивати и радити у наредном периоду. Нови блок у Костолцу значи веома много за даљу стабилност електроенергетског система Србије. Биће то модеран блок, високог степена ефикасности који испуњава све домаће и европске стандарде заштите животне средине.

Успешна синхронизација на мрежу

Очекује се годишња производња око 2,5 милијарди киловат-сати. То ће обезбедити додатну сигурност електроенергетског система Србије. Према речима Живковића, сада се препознаје крај једног значајног пројекта за ЕПС, али и за енергетику Србије.

– И коп „Дрмно“ је спреман за рад блока Б3, јер су и капацитети тог копа знатно изнад постојећих потреба. Нови блок имаће довољно угља, а посебно је важно што је калоријска вредност угља доброг квалитета и коп „Дрмно“ ће моћи дугорочно да снабдева све блокове у Костолцу – рекао је Живковић.

Изградња новог термоблока „Костолац Б3“, вредна 618 милиона долара, пројектована је према најстрожим европским стандардима и важећим техничким прописима. Пројекат је

укључио савремене технологије и стандарде из области технике, све тренутно важеће елементе заштите животне средине, чак и неке који се тек очекују. Емисије ће бити вишеструко смањене, сумпор-диоксид биће на нивоу 150 милиграма по кубном метру, азотни оксиди биће 200 милиграма по кубном метру, а прашкасте материје десет милиграма по кубном метру. То је у складу са најстрожим еколошким стандардима и све вредности задовољавају стандарде ЕУ Директиве о индустријским емисијама.

Први човек ЕПС-а истакао је да је у завршној фази и изградња постројења за одсумпоравање у ТЕНТ А, тренутно најважнијег еколошког пројекта у ЕПС-у.

– Блокови А3, А4, А5 и А6 су повезани на систем

одсумпоравања, а половином јануара тестиран је рад блокова А6 и А5 и произведене су прве количине гипса из процеса одсумпоравања. Следи исти процес за блокове А3 и А4, те би крајем марта или почетком априла требало да се заврши пројекат одсумпоравања ТЕНТ А – објаснио је Живковић.

Р. Е.

Тоне опреме

До сада је израђено више од 2.500 шипова, уграђено више од 120.000 кубика бетона и 60.000 тона челичне конструкције на целом објекту, од чега на котловском постројењу више од 13.000 тона. У пројекту учествује 130 различитих произвођача главних делова и опреме.

■ Производња енергије у Огранку „ХЕ Ђердап“

Година рекорда

Одлична хидрологија, добро урађени ремонти, савршено планирање производње диспечера. ХЕ „Ђердап 2“ у 2023. години остварила је најбољу годишњу производњу

Претходна 2023. година остаће упамћена као хидролошки изузетно добра. Производни капацитети Огранка „ХЕ Ђердап“ током прошле године испоручили су 8.378.334 MWh, а план је био 7.647.000 MWh, што је за 731.334 MWh зелене енергије више. Производња у 2023. години била је за 13 одсто већа од плана и чак за 43 одсто боља у односу на 2022. Највише енергије произведено је на дунавским електранама, али сваки зелени киловат-час је злата вредан, тако да је допринос „Власинских ХЕ“ и ХЕ „Пирот“ за свако поштовање.

– У производњи свакако предњачи ХЕ „Ђердап 1“. Свих шест агрегата су ревитализовани, максимално погонски спремни и исписују нову историју у производњи енергије. Агрегат А3 ушао је у редовну експлоатацију 13. новембра и већ након неколико дана стигли су рекорди.

Најпре сатни, а затим и дневни и недељни. Одличан доток, електрана максимално спремна и резултати су неминовни. Најновији рекорд је месечна производња у децембру, када је произведено 811.510 MWh или дупло више од плана – изјавио је Радомир Митровић, директор за производњу енергије у огранку „ХЕ Ђердап“.

ХЕ „Ђердап 2“ је у 38. години експлоатације, али захваљујући умећу стручњака и уходаног мајсторског кадра десет агрегата ове ХЕ спремно је дочекивало воду и забележено је неколико рекорда. Онај највећи је најбоља годишња производња у историји. Планери производње дали су готово немогући задатак да електрана у 2023. години произведе 1.709.000 MWh. Испоставило се да је уз одличну хидрологију и добро планирање производње диспечера, до

У Влади Србије, 29. јануара, потписан је споразум којим је заокружено финансирање пројекта изградње ветропарка „Костолац“ капацитета 66 мегавата, који се финансира из кредита немачке KfW банке, Европске уније преко Инвестиционог оквира за Западни Балкан (WBIF) и средстава „Електропривреде Србије“ АД.

Вредност пројекта ВЕ „Костолац“ је 144 милиона евра. Европска унија ће обезбедити 30 милиона евра безповратно, 32,2 милиона евра издваја ЕПС, док је концесиони зајам KfW 80 милиона евра, а грант који даје та банка је 1,8 милиона евра.

Ветропарк „Костолац“ први је пилот-пројекат „Електропривреде Србије“ у области производње електричне енергије из снаге ветра. Његових 20 ветротурбина биће довољно да зеленом енергијом снабдева око 30.000 домаћинстава, а налазиће се на месту исцрпљених површинских

Заокружено финансирање првог ЕПС-овог ветропарка

копова и одлагалишта термоелектрана и копова „Костолац“.

Споразум су потписали в. д. генералног директора ЕПС-а Душан Живковић, министарка

рударства и енергетике Дубравка Ћедовић Хандановић и директор канцеларије KfW Карстен Зандхоф. Потписивању су присуствовали амбасадор ЕУ у Србији Емануеле Жиофре и

амбасадорка СР Немачке Анке Конрад.

– Очекујемо да ветропарк „Костолац“ буде прикључен на мрежу и почне да испоручује зелену енергију за наше грађане у првом кварталу 2025. године. У истом периоду требало би да буде завршена и ЕПС-ова соларна електрана „Петка“, снаге 9,75 MW. Све три нове електране у Костоцу – ТЕ „Костолац Б3“, Ветропарк „Костолац“ и СЕ „Петка“ – део су великих улагања у енергетски систем које планирамо у наредним годинама, а које ће бити завршене у периоду пре „ЕХРО 2027“ – навела је министарка Ћедовић Хандановић.

P. E.

■ Попусти за 1,63 милиона домаћинстава

ЕПС подстиче рационалну потрошњу

У децембру 2023. године 48,7 одсто домаћинстава уштедело је електричну енергију, односно смањило потрошњу струје за више од пет одсто у односу на исти месец у претходне две године. Тако је од укупно 3,4 милиона домаћинстава попуст за

рационалну потрошњу остварило 1,63 милиона домаћинстава.

Највећи попуст од 40 одсто добило је 20 одсто домаћинстава, односно 667.000, док је за 13,5 одсто корисника рачун мањи за 20 одсто. Умањен рачун за 25 одсто има шест одсто домаћинстава, пет одсто

домаћинстава за 30 одсто попушта, док је попуст од 35 одсто остварило четири одсто домаћинстава.

На децембарским рачунима попуст од пет одсто остварила су и домаћинства која су коришћење електричне енергије у нижој тарифи увећала за

пет одсто у односу на исти месец претходне године. Ту погодност остварило је 405.000 домаћинстава, односно 12 одсто.

Највише су штедели грађани у Београду, Новом Саду, Нишу, Крагујевцу, Смедереву, Шапцу, Суботици.

P. E.

краја године електрана превазишла план за чак 1,7 одсто и годину завршила са произведених 1.738.476 MWh. Прву половину децембра електрана је због ремонта А7 радила са девет агрегата и остварила најбољу децембарску производњу у историји. Било је потребно свега неколико дана да се забележи најбоља месечна производња.

ХЕ „Ђердап 2“ са инсталисаном снагом 270 MW (српска електрана) пројектована је да уз просечан доток Дунава од 5.400 кубика воде у секунди произведе 1,5 милијарди kWh на годишњем нивоу и захваљујући добром дотоку у прошлој години произведено је чак 238.476 MWh више од пројектованог, или 1,5 месеци рада електране, додаје први човек огранка.

Хидроелектране на падинама Власине 2023. године, с производњом

од 388.570 MWh, спадају међу боље. План је премашен за 17 одсто. Резерве у акумулацији су на завидном нивоу. Снег који је нападао на околним планинама само ће употпунити резерве воде.

– ХЕ „Пирот“ претходну годину завршила је с произведених 90.559 MWh. Било је потребно свега пола дана да се план оствари, али је било доста воде на Дунаву и није било потребе за ангажовањем пиротске електране – рекао је Митровић.

Падавине и отапање снега у дунавском сливу омогућили су наставак максималне производње енергије у огранку. Сви капацитети су расположиви и свака електрана даје свој максимум. Потрошачима се дневно на нивоу огранка испоручује око 33.000 MWh електричне енергије.

М. Дрча

Све што замисле, одлагач оствари

Преко „одлагача 4“ током прошле године пребачено је више од 6,6 милиона кубика међуслојне јаловине са четири угљене линије

Да би угљени багери „глодар 1“, „глодар 4“, „глодар 5“ и „ведричар“ дошли до угља, они целокупну међуслојну јаловину пребацију преко моћног „одлагача 4“. Значај његове улоге на копу био је највидљивији у периоду кад је био искључен из производње, тачније када је његов посао годину дана обављао старији одлагач знатно мањег капацитета.

■ Враћен у производњу у одличном стању

У речи шефа система уверили смо се и сами када смо посетили овај величанствени рударски колос. Попут грандиозне вишеспратнице са великим и малим транспортом и клизним возом, у свом пуном сјају на необичних фебруарских 17 степени Целзијуса, неприметно је одлагао јаловинске масе које су слали угљени багери. Запослени А смене који су тог дана чинили посаду обављали су своје уобичајене задатке. У посети им је била и група ученика треће године Техничке школе „Колубара“, којој је Симић описивао багер и функционисање система.

– Занимљив је податак да је овој машини максимална висина одлагања 20 метара. Све што замисле и пошаљу угљени багери, одлагач то уради. Да би све беспрекорно функционисало кључна је превенција, односно на време уочити недостатке и потенцијалне кварове. Спречити квар – то је наш мото – рекао је Симић, додајући да из тога следи да је за неометан рад одлагача у претходној години најзаслужније редовно одржавање за које су задужени запослени машинске и електро службе.

Представници ове две службе прави су пример коповског доброг споја искуства,

знања и младалачког елана. Са 32 године бенефицираног радног стажа и богатим радним искуством како са копа, тако и из радионице, машински инжењер Јован Палић из Уба већ неколико месеци брине о овом великом одлагачу. Његов колега, електроинжењер Страхиња Марковић, са коповским стажом од седам година, на овом систему је протекле три године.

Палић каже да је брзо упознао багер, као и систем који није много велики, али је огромног значаја. Увидео је да овај одлагач има сличности са неким другим машинама, тако да сад надограђује своје знање, јер човек на копу мора сваки дан да учи без обзира колико има година рада иза себе. Његова прва оцена ове релативно нове машине је да има одличне траке, да перфектно ради и да остали багери заиста могу да се ослоне на њу.

– Багер је у производњу враћен у одличном стању. Све похвале за „Металове“ стручњаке који су урадили савршену ревитализацију машине. Они заиста најбоље познају наше потребе, наше системе и опрему, и нисмо ни сумњали да ће санација

Пре тачно годину дана најмлађа и највећа машина на „Колубариним“ откопима, „одлагач 4“, укључена је поново у производни процес након санирања последица пожара који је био у јануару 2022. године. Његов повратак на Систем међуслојне јаловине дочекан је са нестрпљењем, јер је његов допринос од велике важности за ефикасност производње угља РБ „Колубара“ и „Електропривреде Србије“. Дванаест месеци касније биланси су то још једном потврдили – преко „одлагача 4“ пребачено је више од 6,6 милиона кубика међуслојне јаловине са четири угљене линије.

– Хвала богу, одлагач ради као сат! Немамо никаквих проблема и сви су навикли на наш рад без дужих застоја, као и на то да наше угљене линије, које су носиоци производње колубарског угља, захваљујући њему, раде перфектно. Смештајног простора за јаловинске масе имамо довољно, а на пролеће ћемо радити одређене пројекте трачног транспортера – отпочео је Никола Симић, шеф Система међуслојне јаловине на „Тамнава-Западном пољу“.

Овај, трећи по реду, јаловински систем уску је повезан са свим угљеним системима.

Најмоћнији

Багер „одлагач 4“ је највећи одлагач на коповима колубарског басена, а и на Балкану. Тежак чак 2.000 тона, теоријског капацитета 12.000 кубних метара откритке на сат, дужине 130 и висине 35 метара, ова снажна машина се користи за одлагање јаловинских маса са више багера. Због све раслојенијег лежишта копа и све веће количине прослојака у угљеним слојевима, рад овог одлагача је изузетно важан.

Радници А смене

одлагача бити квалитетно урађена. Што се тиче нашег, редовног одржавања, највише се бавимо доливањем уља, заменама ролни, заптивним гумама, брисачима, хидрауликом... За те послове не правимо посебне застоје, већ је пракса да искористимо време док се ради „рукање“ или неко померање. До сада нисмо имали проблема са крупним кваровима, надамо се да ће тако бити и убудуће. Наравно, доћи ће време да се замени неки бубањ или папуча превентивно – наводи Палић.

Пријатељи, браћа и кумови

Како додаје Палић, коповци нису навикли да се много жале, него раде све што могу. Истина је да им некад недостаје одговарајућих резервних делова, снажу се за то на свој начин, али на систему му је потребан и неки млађи машински инжењер на кога би пренео своје знање и искуство, да би за коју годину мирно отишао у пензију.

Електроинжењер Страхинја Марковић иде управо тим путем. На овом радном месту је од јуна прошле године, а пре тога је три године радио на систему, учећи од електроинжењера Драгана Ковачевића који је и најзаслужнији за оспособљавање „одлагача 4“, када је реч о електроделовима.

– Нов багер, нова електроопрема – све ради како треба. Има нас довољно у служби, па су све смене покривене. Редовно све пратимо и проверавамо, зато за нас нема никаквих изненађења. Одлично се слажемо међусобно, а поготово са колегама из осталих служби, сви поштујемо посао пре свега – рекао је Марковић, посебно истичући свог пословођу Славка Степановића, који је пред пензијом, и који му је својим знањем и

искуством помогао да се снађе на систему. Убрзо смо сазнали да су се њих двојица и окумили на копу.

– Кумство се родило из одличног колегијалног односа кад сам дошао на систем. Тако је овде у „рупи“, сваки дан смо заједно, посао нас зближава, ма као да смо род најрођенији – подвукао је Марковић препуштајући реч првом човеку овог грандиозног одлагача, оном који га познаје у душу и на чију је руку машина и навикла.

Багериста А смене Жељко Тотовић на овом систему ради од када је оформљен 2018. године, а у „Колубари“ ради са бенефицијама

36 година. Његов гвоздени мезимац је, како каже, одличан – нема боље, новије и квалитетније урађене машине на коповима.

– Багер не задаје никакве муке. Моје године ми задају. Нема лаког посла на копу, па није лако бити ни багериста. Поготово ноћу, године се и те како осећају тад. И кад је лоше време. Када ударе велике кише и пљускови, то нам свима отежава посао, тада сви дајемо максимум себе да организујемо и урадимо посао како треба – искрен је Тотовић додајући да имају среће што се добро слажу са шефом система који добро разуме и млађе и старије, па се за потешкоће нађе решење.

Млађаног Стефана Матића из Стубленице, помоћног радника и станичара који пет година ради на копу, срели смо на паузи. Не жали се ни на шта, само кад има посла. Каже да се навикао на коп и даје све од себе да се и његов допринос види. Много му значи добра сарадња са свим колегама јер кад је тешко, без изузетка и устежања, помажу једни другима.

Да се брине о људима и технологији рада најважније су ставке у опису посла сменског пословође Миодрага Лучића из Уба који од 19 година радног стажа седам година ради на систему.

– Око 90 људи ради на овом систему који чине одлагач, два трачна транспортера и две станице, а у свакој смени је око девет радника. Битно је да смо се ми добро разумели, да добро сарађујемо, то је већ пола посла урађено јер ми сваког тренутка осећамо терет значаја овог система и наша је одговорност да и даље да будемо та сигурна карика успешне производње – поручио је Лучић.

Никола Симић, шеф система

М. Павловић

Велики послови на више фронтова

Већ почетком марта „глодар 1“ почиње откопавање усека за Другу фазу измештања реке Пештан, на чему ће радити наредне две године. Достижање пројектованих капацитета копа неће бити лак задатак

Формирање површинског копа комплексног као што је Поље „Е“ велики је рударски изазов, а година за нама је показала колико је снаге и знања потребно да се „постави на стабилне ноге“.

Управо да би се осигурала потпуна стабилност, у претходном периоду темељно је санирана јужна завршна косина лежишта, након што је на самом почетку 2023. године дошло до клизања маса земље у овој зони. Овај догађај није угрозио запослене и опрему, али је условио измештање постројења за прераду воде и трафостанице „Зеоке 7“, а након тога и трачних транспортера Шестог БТО система. Сви ови послови су били корааци ка успешној санацији и осигуравању рада.

■ Приоритет – израда усека

Владан Ивковић, директор Поља „Е“, каже да су рудари стигли скоро до краја посла којим су осигурали терен.

– Сада су пред нама озбиљне активности на више фронтова. Најважније је да ће већ од

почетка марта „глодар 1“ почети да откопава усек за Другу фазу измештања реке Пештан, на чему ће радити наредне две године. То ће нам у будућности омогућити напредовање система. Временски рок је релативно кратак – закључно са 2027. годином треба да откопамо усек, уведемо извођача радова који ће израдити ново корито у том делу, урадити пут и омогућити улазак роторним багерима. Планови су ту и немамо право нити могућност да их не испоштујемо. Веома смо озбиљно схватили све што нас чека и одлучно идемо у том правцу – констатује Ивковић.

Целом дужином новог корита реке потребна је експропријација, која је већим делом већ реализована у Зеокама и Бурову. Измештени су и далеководи који су се нашли на путу радова.

Са циљем додатног обезбеђења новог корита, раде се две ретензије које су део система одбране копа од површинских, односно максималних вода реке и ови послови су при крају. У следећој фази је предвиђена изградња још две, чиме ће цео систем регулације реке Пештан и њених притока представљати озбиљан механизам одбране копа.

– Циљ бројних активности у претходном периоду је потпуно формирање овог копа. Видан је ефекат проширених етажа, јер смо багерима дали простора и омогућили да раде на већој удаљености, што смањује технолошке потешкоће и повећава ефективност. Укратко, убрзавамо корак – задовољан је Ивковић, уз важну напомену да су почели и са израдом додатних бунара за предводњавање међуслојне издани.

Активирање два бунара већ је осетно смањило ниво подземних вода у деловима у којима откопавају „глодар 9“ на Петом и „глодар 2 нови“ на Седмом БТО систему. Сувљи материјал не само да олакшава рад опреме него се и много лакше одлаже и

Два нова БТО система

– Чињеница је да је опрема прилично стара и да захтева много одржавања. Невезано од стања опреме којом располажемо, за достизање пројектованих капацитета откопавања откривке и производње угља неопходна је набавка нове рударске опреме. Планирана је набавка и монтажа два БТО система за потребе развоја Поља „Е“, са коначним циљем да се достигне пројектована производња од 12 милиона тона угља годишње – наводи Ивковић.

Набавка и монтажа два БТО система обухвата два роторна багера, два самоходна транспортера-бандвагена, два одлагача капацитета 8.500 кубних метара на сат и 12 транспортера ширине траке 2.000 милиметара са 20 километара трасе.

Почела је реализација уговора за одлагаче и транспортере са припадајућом опремом и радови на монтажи су започети.

У току је уговарање набавке два роторна багера и два самоходна транспортера-бандвагена, чиме ће сви уговори и послови у оквиру овог инвестиционог циклуса бити закључени. Реч је о великој инвестицији и до сада је уложено око осам милијарди динара, што је око четвртине предвиђених средстава за комплетну набавку моћних и савремених рударских система за Поље „Е“.

смањен је ризик од активације потенцијалних клизишта.

■ Санација одлагалишта кључна

У овом моменту развоја Поља „Е“ најважније је омогућити сигурно одлагање откопаних јаловинских маса. Системи на откритци тренутно раде по упрошћеном, односно допунском рударском пројекту одлагања Поља „Ц“.

– Зато се током наредне две године планира потпуна санација унутрашњег одлагалишта Поља „Ц“ које је фактички најстарије одлагалиште, обједињујући поља „А“, „Б“ и „Ц“. У питању је велики посао, а како немамо потпуне податке, раде се детаљна геотехничка истраживања, односно истражне бушотине. На изради пројекта ангажован је професор Владимир Павловић са Рударско-геолошког факултета са сарадницима. Учинили смо све да осигурамо да се у веку експлоатације Поља „Е“ ради у стабилним условима и да буде довољно смештајног простора за јаловинске масе – појашњава Ивковић и додаје да поред тога морају санирати и један део унутрашњег одлагалишта Поља „Д“.

С обзиром на закључак да укупне количине јаловине са Поља „Е“ не могу бити одложене у простору унутрашњих одлагалишта копова источног дела басена, планиран је и додатни пројекат одлагалишта „Јунковац“.

Наш саговорник као посебну проблематику издваја одабир адекватног места за одлагање потпуно заводњеног материјала који настаје због деловања подинске издани. Вода која извире испод

Владан Ивковић

угљеног слоја негде слободно истиче, посебно у северној косини где је откопан део унутрашњег одлагалишта и подинских слојева испод угљеног слоја, како би се приступило најнижим нивелетима.

■ Координација у ланцу производње

Тренутно се главни угљени слој на Пољу „Е“ копа „глодаром 7“ на БТУ линији. Крајем месеца планирано је да багер Ц 700, који је радио на санацији јужне косине откопавајући подину главног слоја, крене у селективни рад на овој линији, тако да ће се и он делом прикључити откопавању угља у главном слоју.

Багер „глодар 8“ на угљеној БТС линији откопава први угљени слој који има два прослојка. Тај угаљ првог повлатног слоја је лошијег квалитета, па се уз договор са надлежнима у „Преради“ и термоелектранама хомогенизује на депонији. Координација свих фаза производње је кључна у овом делу посла.

– Очекујемо формирање комисије са циљем издавања новог упутства за управљање процесом производње угља на Пољу „Е“, с обзиром на ново стање како количина, тако и квалитета угља. Циљ је да непрекидно пратимо квалитет и количину угља, уз комуникацију и синхронизацију рада на копу, у „Преради“ и Обреновцу. Од багеристе који рукује багером, који мора детаљно да очисти прослојак и повлату, преко пословође који прати рад машина и главног пословође у смени који то треба да јави колегама у „Преради“ – нема опуштања – каже Ивковић и додаје да рударе, осим „борбе“ на копу, очекују и велики инфраструктурни послови као што је измештање локалних путева.

Између осталог, директор напомиње и да је све очигледнији недостатак непосредних извршилаца у производњи. Сматра да је решење да се благовремено у радни однос примају људи који би се постепено обучавали и спремали да замене оне који одлазе у пензију.

За крај разговора, добили смо одговор и на питање да ли је могуће избалансирати толики број активних и будућих пројеката са производним захтевима.

– Најбитнија је добра комуникација јер када она постоји, најпре између нас унутар погона, управе у Барошевцу као првих претпостављених, дирекције у Лазаревцу, „Пројекта“ и „Прераде“, све може да се уради. Када постоји тим људи који се разумеју и знају свој посао, све је изводљиво – јасан је Ивковић.

Д. Весковић

Глодар 7

Урош Симић, Никола Ђурђевић, Милован Јеремић и Никола Мијатовић

„Глодар 4“ отворио ремонтну сезону

Прва инвестициона оправка багера од када је стигао на овај коп обележена великим радовима и фебруарским пролећним температурама

Прошло је две године откако је „глодар 4“ заједно са два одлагача прешао дуг пут из источног у западни део РБ „Колубара“ и стигао на своје одређиште – Поље „Г“ на коме се, кажу чланови посаде који су се „преселили“ заједно са њим, врло брзо одомаћило. Половином јануара на њему је почела прва велика инвестициона оправка откако је на овом копу, чиме је започета нова ремонтна сезона на коповима у западном делу Рударског басена „Колубара“.

Надлежни су инвестициону оправку планирали у овом моменту узимајући у обзир чињеницу да је „четворка“ ревитализована крајем 2021. године, пред транспорт на нову локацију, као и да су на њој одређени радови извршени и током прошле године.

У моменту када смо на пролећним фебруарских 20 степени посетили ремонтни плац, радови су већ далеко одмакли. Затекли смо велики број камиона и машина „Помоћне

механизације“. Иако су се на местима још увек видели трагови падавина које су пратиле почетак посла, Никола Ђурђевић, шеф радилишта из „Метала“, рекао нам је да су овога пута временске услове „добили на лутрији“.

Ђурђевић је подсетио да машина на којој раде припада најстаријем типу активних багера у „Колубари“.

– Оваквих тренутно има шест, нису превелики, ни превише тешки за рад. Иако машину познајемо одлично, тренутно су нам највећи „залогаш“ интервенције на претоварном делу. Морали смо да извеземо мали транспорт јер су се покривиле стазе на колицима, а то подразумева и вађење комплетне електрокабловске структуре. Њено поновно враћање је захтеван и дужи посао – објаснио је шеф радилишта.

Милован Јеремић, машински пословођа у Електромашинском ремонту на терену из „Метала“, каже да је овог пута реч о једној од већих инвестиционих оправки и да се послови изводе детаљно. Истакао је озбиљне висинске радове замене сајли на кабини багеристе, због којих је машина морала да се растерети и задуже. Када се изводе такве интервенције на терену морају истовремено да буду присутне електро, машинска и ватрогасна служба, како би се осигурала безбедност на раду.

– Сајле се редовно контролишу и у просеку мењају на сваке четири године, али ако контрола укаже на потребу то може да буде и раније – каже Јеремић.

Рударски пословођа Никола Мијатовић објаснио је да су током припреме плаца терен поравнали, а затим насули каменом, и да им је било најважније да за задизање багера обезбеде чврсту подлогу.

– Нама је на Пољу „Г“ новина извлачење малог транспорта багера. Са тим се до сада нисмо сусретали јер их наша два „глодара“ немају, али све се то брзо научи – рекао је Мијатовић.

Била је то новина и за Уроша Симића, рударског пословођу, члана посаде која је са багером дошла на Поље „Г“. С обзиром да није свих 12 година радног стажа провео на „глодару 4“ и он је имао прилику да се сусретне са нечим новим. Ипак, није га изненадио рад на санирању руча на којем је багер дуго радио јер се са том врстом изазова сусретао и на Пољу „Д“.

М. Димитријевић

Потребе посла

Према првобитном плану, „глодар 4“ требало је да на Пољу „Г“ остане краће и да сада већ ради на копу „Радљево“. Према речима шефа система Владимира Мијановића, због потребе за угљем и немогућности да се постојећа два система ангажују на било каквом другом послу осим производње, његов одлазак је пролонгиран. Осим рада на санирању руча, Други БТО систем је у протеклом периоду радио и на угљу, на проширавању копа према Ибарској магистралаи и на изради завршне косине.

Место где се сливају информације

Евиденција техничке документације, припрема јавних набавки, али и надзор над реализацијом послова задатак су тима без кога се не може замислити ниједан озбиљнији подухват у постројењу

На самом почетку године, запослени у службама Електроприпреме и Машинске припреме, које заједно са Службом производње чине Производно-технички центар „Прераде“, увелико припремају документацију за ремонтне активности у погонима, уз остале редовне послове.

У ове две службе ради укупно четири инжењера и 17 техничара. То је, кажу запослени, недовољан број с обзиром на то да се без њих не може замислити ниједан озбиљан подухват у центру у који се 24 сата дневно сливају сви подаци о производњи и стању свих погона у „Преради“.

– Поред примарних задатака који се односе на евиденцију техничке документације, највише смо ангажовани на пословима покретања јавних набавки, бавимо се спецификацијом резервних делова, израдом годишњих планова за набавку добара и услуга, праћењем извршења уговора. Такође, задужени

Актуелно

Када је реч о пословима који су актуелни у овом моменту, наши саговорници истичу да су недавно покренуте процедуре за израду пројектне документације за изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода Топлане, пречишћавање отпадних вода Сушаре и Мокре сепарације, као и за реконструкцију постројења за пречишћавање димних гасова у Топлани.

– Током претходне године уговорена је ревитализација електроопреме постројења за хидропнеуматски транспорт пепела и шљакe из Топлане, као и електрофилтерског постројења. Уколико буде испоручена комплетна опрема, ови послови биће урађени током предстојеће инвестиционе оправке – најавио је Митровић.

смо за обављање стручног надзора над радовима у погону, пратимо динамику извођења, учествујемо у решавању одређених проблема, кварова у погону, тако да смо на овај или онај начин укључени у сваки пројекат који се ради у постројењу – појаснио је Игор Митровић, главни инжењер у Електроприпреми.

Митровић, који има 14 година стажа, једини је инжењер у овој служби, коју чини још девет техничара. Десет година пре овог задужења радио је као руководилац Службе одржавања електронике, мерења и регулације где је, између осталог, био задужен за спровођење стручног надзора на реализацији пројекта реконструкције управљачко-надзорног система за управљање технолошким процесом производње у Топлани.

Његов колега Драган Андрески, главни инжењер Машинске припреме, појаснио нам је да у оквиру његовог тима, који чине још два инжењера и осам техничара, постоје две групе.

– Прва, за сепарацију и транспорт угља, задужена је за транспортере у „Прерадиним“ погонима Сува сепарација, Мокра сепарација и Железнички транспорт. Друга група је задужена за судове под притиском у погону Сушара, где се под стручним надзором Александра Димитријевића, руководиоца овог одељења, тренутно изводе обимни радови на санацији бидона – рекао је Андрески, који је током своје осамнаестогодишње каријере стекао велико искуство радећи скоро десет

Инвестициони пројекти

Службе за електро и машинску припрему укључене су и у готово све инвестиционе пројекте као техничка подршка, али и као чланови комисија за израду пројектних задатака.

– Процедуре налажу да се најпре формира комисија за израду пројектног задатка који дефинише посао и извођење, затим се та документација генерише по одређеној процедури, а након тога следи процес покретања јавне набавке. Када се послови уговоре, пред само извођење радова, укључујемо се у ревизију. Извођачима достављамо подлоге које су им потребне (постојеће пројекте, шеме електричних инсталација). Кад започну радови обављамо стручни надзор, тако што свакодневно пратимо динамику извођења радова на терену – објаснио је Игор Митровић.

година и као руководилац Одржавања Мокре сепарације.

Наши саговорници кажу да су у службама увелико у току припреме за редован годишњи ремонт који у Трећој фази Суве сепарације почиње 15. априла, а затим у осталим „Прерадиним“ погонима од 6. јуна.

– Годишња инвестициона оправка изискује детаљну вишемесечну припрему у коју смо ми из машинске и електро припреме укључени тако што генеришемо документацију за набављање резервних делова, учествујемо у поступцима јавних набавки, непрекидно пратимо и испитујемо тржиште, јер у сваком тренутку морамо да знамо која је цена одређеног артикла, да бисмо се уклопили у средства која су планирана – истакао је Андрески и додао да свакодневно блиско сарађују са бројним службама у „Колубари“.

Говорећи о околностима које им отежавају рад, главни инжењери истичу проблеме у вези са набавком материјала и резервних делова, због компликованих процедура спровођења јавних набавки. С друге стране, технолошки системи у „Преради“ су доста стари и захтевају редовно одржавање, али и већи број запослених специјализованих струка који располажу искуством и знањем у послу.

Т. Симић

Детаљ из погона

Стара монтажа – нови елан

Почетак експлоатације на Пољу „Е“ захтевао је бројне организационе, кадровске и инфраструктурне промене у оквиру РБ „Колубара“, а једна од њих је обједињавање радионица машинског и електро одржавања источног дела басена на једну локацију – Стару монтажа. Комплекс радионица и складишта, познат пре свега као стедиште мајстора свих профила, наставио је тако своју вишедеценијску традицију поузданог рада, али са једним сасвим новим еланом.

■ Сви машинци на једном месту

Иван Костадиновић, управник Машинског одржавања Поља „Е“, каже да је обједињавање машинске службе обављено највећим делом, уз изузетак неколико група које су остале на старим позицијама. Машинско одржавање Поља „Е“ је подељено на радионицу за одржавање багера са својим подгрупама, радионицу за одржавање транспортера, вулканизерску и радионицу за машинску обраду, то јест стругару.

– Чињеница је да је сједињавањем копова источног дела басена повећан број справа и објеката о чијој исправности се старамо. Да ли кроз сменске, сервисне, инвестиционе послове, једноставно сада збирно имамо десет система укључујући и систем ЕШ-ева, што је велики број справа, које су раштркане на великој територији – истиче Костадиновић уз скретање пажње на једну специфичност, а то је да су малтене све справе различитог типа.

– То значи да је и сервисирање теже, просто зато што се делови не поклапају, па рецимо уместо да се набави један редуктор

и он служи за четири багера ми морамо имати четири резерве. И транспортери су нам различитих ширина, самим тим и погонске станице, чланци, трака, што опет носи своју проблематику. Оно што је неупитно јесте да сви раде све, јер не може другачије, немамо толико људи да би се правиле групе за сваки тип справа појединачно – објашњава Костадиновић.

Пространство Поља „Е“ много утиче на услове транспорта материјала, опреме и људства. Прилаз Старој монтажи није сјајан, поготово уколико је у питању транспорт већих делова. Како наш саговорник истиче, то је проблематика на коју су навикли или

пронашли начине да је превазиђу, основа да олакшају себи јесте да се бројчано појачају.

■ Бољи услови рада

Милорад Перић, управник Електроодржавања Поља „Е“, каже да је основна идеја да се све радионице и физички споје, односно да из Церовитог потока пређу

Скоро 60 година традиције

Не постоје писани трагови о тачном датуму формирања радионица, али захваљујући љубазности Милорада Перића, управника Електроодржавања Поља „Е“, дошли смо до неких података.

Према сведочанствима старијих радника, након формирања Поља „Д“ јавила се потреба за монтажом нових објеката рударске механизације и због тога је давне 1965. године за монтажу багера и одлагача основан монтажни плац Стара монтажа. Он своју намену губи јула 1977. године, завршетком монтаже „глодара 7“. Од тада се монтажа багера одвија на новом монтажном плацу у Зеокама па је тако ова, која је актер наше приче, постала „стара“. Развојем Поља „Д“ и повећањем објеката на самом копу јавила се потреба за све већим бројем радника и у машинском и електро одржавању и из тог разлога се од 1977. до 1980. године граде радионице.

Стара монтажа се инфраструктурно проширивала изградњом разних магацина, алатница, простора за опасни и неопасни материјал и сличних објеката. Годинама су ту своја искуства стицали многи електричари, бравари, електро и машински инжењери који и даље дају пун допринос одржавању Поља „Е“.

■ Стара монтажа шездесетих година

■ Новица Пауновић

на Стару монтажу, што би много допринело ефикасности рада.

– На Старој монтажи су много бољи услови – постоји велики плац за резервне машине, портални кран за утовар и истовар машина у свако доба дана и ноћи, као и простран магацин за велике машине. Успешно смо преbacили електрорадионицу за развојну и напонску мрежу и радионицу за електронику и телекомуникације. Премештен је и део контејнера, али су и направљени додатни објекти за смештај људи и опреме, тако да сада имамо малтене мини-насеље за електроничаре – истиче Перић, уз напомену да за сада нису успели да споје електрорадионицу за траке и радионицу за одржавање багера.

Разлог је инфраструктурне природе, једноставно није било простора да их сместе. Надају се да ће у току ове године успети да обезбеде адекватан простор, јер је од велике важности да сви буду на окупу и због организације посла и превоза.

■ Радника, радника треба

Новица Пауновић, помоћник управника Машинског одржавања на Старој монтажи, истиче да је у раду радионица основни проблем недостатак мајстора.

■ Перо Дупало

– Нешто мање од половине нашег укупног броја запослених може да ради на терену, јер имамо велики број инвалида рада и људи ограничених радних способности. Када се све сабере и одузме просек је тридесетак бравара по радионици, с тим да код вулканизера имамо отприлике осам људи у смени, све у свему око 40 радника. Структура запослених нам је 35 плус година стажа. А одржавамо десет система са тим бројем – говори Пауновић, уз акценат на чињеници да је јако мало младих људи који дођу и остану у радионицама, јер посао заиста није лак.

Током последње две године много радника је отишло и у пензију.

– Успели смо да део примљених преко ПРО ТЕНТ-а обучимо и тако попунимо системе, багере и траке. Али зато дневно баратамо са недовољно радника у радионицама – каже Пауновић.

За машинце посла има увек, јер је реткост да само један систем стоји. На њима је сервисирање и ремонт ЕШ-ева, а у последње две године у 80 одсто случајева и ремонтно одржавање одлагача, осим транспорта које сервисирају радници „Метала“. Током инвестиционих оправки у радионице стижу сви редуктори справа осим редуктора копања. Такође, на њима

је да обаве комплетну припрему за ремонт, укључујући сав потрошни материјал. Ремонтне послове везане за трачне транспортере обавља искључиво радионица за траке.

– Радионице нисмо модернизовали, наставили смо одржавање с овим што смо имали. Пристигао је део хидрауличне опреме и обучених радника са Поља „Б“, али је неопходно да више људи прође обуку за одржавање хидраулике, пошто се очекује долазак новије опреме – тврди Пауновић уз посебну напомену да ће због формирања машинске радионице на копу „Радљево“ и одржавања нових брана из радионица отићи још двадесетак радника.

■ Знање и искуство – залог за будућност

Перо Дупало, помоћник управника Електроодржавања на Старој монтажи, каже да се овде фактички организује електроодржавање у првој смени, док током смене системи имају своје. Наравно, укључена су дежурства, углавном зарад издавања резервних делова. Радионице имају и два магацина кроз које делови стижу.

– Захтевно је организовати превоз људи, материјала, алата, пошто смо и након спајања остали са истим бројем превоза, а обим посла се дупло повећао. Ипак, уз добру сарадњу са колегама из машинске службе успевамо да функционисемо – износи Дупало.

Како се често дешава да се ремонти раде истовремено на више система, у договору са колегама из „Метала“, мајстори обављају електрорадове на објекту на коме има мање најављених и очекиваних активности.

– Радници Седмог БТО система су прошли обуке и имају већ довољно искуства са новом опремом, тако да већину послова везаних за електронику обављају сами, уз нашу помоћ у смислу логистике и делова. Надамо се да ће са доласком нове опреме у будућности бити омогућена и обука наших људи за старање о њој. Имамо младих инжењера који су спремни да уче и верујем да ту неће бити проблема. Генерално, Поље „Е“ је веома сложен коп, али уз пословност, знање и искуство рударских инжењера успевамо да функционисемо и обезбедимо производњу – закључује Дупало.

Д. Весковић

Мајстори који „читају“ машине

Набавка новије опреме током последњих неколико година омогућава екипи да се усавршава и иде у корак са модерним технологијама

Током протеклих седам година у булдожерску радионицу „Тамнава“, задужену за одржавање помоћне механизације на тамнавским коповима и копу „Радљево“, пристизале су машине различитих произвођача и добављача, што је за мајсторе био велики изазов, али и добра прилика за усавршавање. Ауто-механичари, бравари, електричари, задужени да брину о исправности и поузданости опреме која ради као испомоћ великим коповским системима, стекли су у том периоду значајно искуство и добили добар увид у развој нових технологија, што је у њиховом послу неопходно.

– Добро одржавање ситније коповске механизације захтева да се иде у корак са временом. Рецимо, све новије машине имају електронско управљање за које се пролази посебна обука. Али вредност правог мајстора је у томе што, уз теоријско знање, има вештину да „прочита“ машину и, понекад и уз импровизацију, сагледа које решење је

најбоље у том тренутку. Ретко се дешава да неки квар превазилази наше могућности и да будемо приморани да позовемо сервисере испоручиоца машине на даљу дијагностику и уклањање проблема – каже Милан Зиндовић, помоћник управника Одржавања булдожерске радионице „Тамнава“.

Зиндовић додаје да екипе булдожерске радионице на терен излазе свакодневно и ситније кварове отклањају на лицу места. Већи захвати на механизацији раде се у радионици у којој се прецизно дијагностикује проблем и мењају делови. Посао је организован тако да се највећи део ради у првој смени, али неретко се догађа да се ургентни кварови отклањају и викендом.

– Све наше интервенције, наравно, зависе од тога да ли су нам на располагању резервни делови. Процес њихове набавке некада уме да буде компликован због потребне документације или доступности на тржишту. Дешава се да дијагностикујемо квар и након тога чекамо и по неколико месеци да пристигне специфичан део. Упркос потешкоћама, чинимо све што је у нашој моћи да свака машина у што краћем року буде враћена у производни процес – наводи Зиндовић.

У радионици кажу да посла увек има и да се ретко дешава да је струг празан.

– Најчешће се ради репарација делова, чаура и осовина који су похабани при великим напрезањима током рада булдожера, багера и цевополагача. Раде се и црева за

■ Зоран Чанчаревић за стругом

хидраулику високог интензитета – објаснио нам је Зоран Чанчаревић, металостругар, уз напомену да је рад за стругом „чист“, када се упореди са послом његових колега ауто-механичара, бравара и електричара, који више раде на терену.

Као и у осталим деловима производње, и у тамнавској булдожерској радионици, као највећи проблем истичу мањак радне снаге.

– Дошли смо у ситуацију да имамо довољно опреме, али недовољно људи. Обим посла се стално повећава, старији мајстори посустају јер деценијама раде на заиста захтевним позицијама, па би нам свако појачање добродошло – закључује помоћник управника.

Т. Крупниковић

■ Милан Зиндовић, помоћник управника

Перфектни јапански булдожери

Од модернијих машина са којима су се током последњих неколико година сусрели, највећа непознаница били су булдожери јапанске марке „коматсу“.

– Испоставило се да је реч о изузетно поузданој опреми на коју може да се рачуна 24 сата свих седам дана у недељи. Одлично су се показали и хидраулични багери турског произвођача „Хидромек“. Мада, морам истаћи да стање машине доста зависи и од самих руковалаца. То вам је пола посла, што су они бољи, то ми у радионицама имамо мање интервенција – каже наш саговорник.

Расту џиновске секвоје

Упркос неповољним условима и свим очекивањима експериментални засади даље краси простор некада девастиран површинском експлоатацијом угља

Тридесет садница америчке џиновске секвоје, које је за потребе пошумљавања јаловинских одлагалишта на простору копова РБ „Колубара“, пре скоро четири деценије засадила група стручњака Шумарског института из Београда одржале су се и расту и данас. Ова стабла, нетипична за наше поднебље, напредују под надзором стручњака запослених у барошевачком расаднику „Колубара-Услуга“, чинећи једини дрворед ове врсте у нашој земљи.

С обзиром на то да ова специфична ендемска врста, која природно расте само на обронцима планине Сијера

Чудовишно стабло

Џиновска секвоја из породице чемпреса је чудовишно стабло које успешно одолева свим променама на земљи већ милионима година. Може да живи више од 2.000 година и достигне висину преко 100 метара и тежину преко 2.500 тона. Највећи познати примерак познат као „Марк Твен“ посечен је у 1892. године и био је висок 132,58 метара. Тренутно највећа секвоја на свету „Генерал Шерман“ није највиша, али је живо биће са највећом количином биомасе на целој планети. Стара је између 2.500 и 3.000 година и налази се у америчком „Секвоја националном парку“. Пречник стабла при корену је већи од 31 метра, висока је 83,8 метара.

Ивана Ракић окружена секвојама

Неваде у Калифорнији, може да живи и преко 3.000 година, за примерке у овом расаднику може се рећи да су још увек младнице. На свом природном станишту џиновска секвоја порасте више од 100 метара, са пречником између девет и 11 метара, док су „патуљци“ расадника у Барошевцу високи између 25 и 30 метара са пречником око једног метра. Оптимална надморска висина на којој ова врста најбоље успева је између 900 и 2.400 метара, док је надморска висина на којој се налази расадник нижа од 150 метара.

Узимајући у обзир неадекватне услове, стручњаци Шумарског института који су засад произвели експериментално, тражећи најбољу врсту за рекултивацију површина девастираних рударском експлоатацијом, нису очекивали да се овако велики број јединки прими. Након првобитне садње,

у расаднику су више пута покушали да расаде младнице секвоје, али им то никада поново није пошло за руком.

Пре десетак година рађене су анализе које су показале да су секвоје у добром стању. Због густине садње на неким стаблима приметна су зачепљења и трагови сушења, али свих 30 посађених садница одолева зубу времена и даље чини најбројнији дрворед ове врсте у нашој земљи.

– Она стабла која физиолошки изгледају здраво и није им се осушио врх, сигурно ће још расти. Прираст ће зависити од услова, јер ово је кипана земља, депосол. Ми смо овде у расаднику покушали да резнице које смо у пластенику ожилили пресадимо, али оне су се осушиле. Пробали смо да их размножимо из семена из шишарки које отпаду на земљу, уз поштовање целе

процедуре стратификације, али нисмо успели – рекла је наша саговорница Ивана Ракић, дипломирани инжењер за шумарство.

Иначе, у овом расаднику гаји се велики број лишћара и четинара. Првенствено се гаје биљке које се користе за дворишта, вртове, градске паркове, уз праћење трендова потражње на тржишту. Зависно од врсте, потребно је око четири до осам година да би биљка била спремна за продају.

– Пре неколико година успели смо из семена да произведемо таксодијум, мочварни чемпрес, па сада имамо саднице старе три и четири године. Ова врста спада у фамилију листопадног и зимзеленог дуговечног дрвећа егзотичне декоративности, а посебно је цењен због велике трајности и квалитета. Нека истраживања кажу да је лигнит настао од ове врсте, а у Америци, која му је природно станиште, пронађени су примерци стари 1.200 година – каже Ивана Ракић.

У расаднику се већ неколико година гаје и саднице ендемске врсте Балканског полуострва, терцијални реликт Панчићева оморика. Садњом ове врсте даје се допринос спречавању њеног нестанка са ових простора.

А. Тошић

Секвоје у Европи

У Европи постоји више од 4.500 јединки џиновске секвоје. Белгија и Француска имају више од 1.000 стабала, Холандија око 750, Немачка око 450. Процењује се да само око града Женева и Женевског језера у Швајцарској има око 1.000 јединки секвоје. У Енглеској, у близини града Камбелџија 1865. године засађено је око 200 стабала џиновске секвоје, од којих се одржало више од стотину. У оквиру Краљевске ботаничке баште у Единбургу налази се авенија састављена од 49 стабала засађена 1863. године. Највиша секвоја у Европи налази се у Енглеској у округу Вилдшир и висока је 58 метара.

Утисак из детињства одредио каријеру

Сваком човеку је сатисфакција ако зна да је иза себе оставио неки траг и напредак, заједно са колегама. Тај људски фактор је веома важан, јер када се људи разумеју и добро сарађују, буде и резултата у послу

Милана Мићу Кнежевића сви из „Метала“ добро знају и памте, посебно по томе што је био директор тог дела „Колубаре“ у тешким годинама, када је Србија била под санкцијама.

Данас, док броји своје пензионерске дане, он се присећа тих година, напомињући на првом месту да је радни елан увек, а посебно у најтежим временима, био на завидној висини. И он и његове колеге били су веома мотивисани и вођени јаком жељом да, решавајући проблеме, помогну коповима „Колубаре“ да у скоро немогућим условима раде пуним капацитетом.

– Никад се није постављало питање ако се остаје дуже да би неки посао био завршен. Сећам се, једном приликом, имали смо у гостима делегацију из Немачке чији чланови су, након што је око пет поподне завршен састанак, желели да обиђу погоне. Било је дивота видети како у радионицама и халама „све пршти“, радило се пуном паром. Неко од њих питао је да ли је таква атмосфера и иначе, а ми смо потврдили да јесте, јер нико од радника није могао да зна када ће се наш састанак завршити – поделио је са нама Кнежевић.

Каже да је, откада је 1973. године дошао у „Метал“, постојала тежња да се стално освајају све сложенији послови. Тако је формирана Служба за освајање нове производње, коју је он водио. У почетку је имала по једно Одељење за роторне багере и опрему и Одељење за трачне транспортере. У то време успостављени су први контакти

и сарадње са страним фирмама, посебно са „Тисен Крупп“ из Немачке, са којим је „Метал“ почео производњу опреме за континуално откопавање и транспорт угља и откривке.

– Багер је највећа самоходна машина на свету и његова производња захтева мотивисаност и ентузијазам свих укључених у поступак. То је велики подухват, који на првом месту изискује добре стручњаке – конструкторе и технологе за производњу, добру опрему, али и квалитетне мајсторе. Са „Круппом“ смо урадили 14 справа за површинску експлоатацију, с тим што је сваки пут удео наше опреме био већи од претходног. Паралелно са тим, отварали смо се за послове ван „Колубаре“, колико је год то било могуће, јер је рад за производне погоне Рударског басена, наравно, увек био приоритет – рекао нам је саговорник.

Када је Служба за освајање нове производње ојачала, на нивоу „Метала“ основан је Пројектни биро, а Милан Кнежевић је постављен на место директора Радне заједнице за техничке послове „Колубара-Метала“, која је обједињавала Пројектни биро, Службу за освајање нове технологије, Службу за развој и Службу за инвестиције.

– Тежили смо да Пројектни биро опремимо најсавременијом рачунарском опремом, која би омогућила електронску израду техничке документације, па су

■ Са страница листа „Колубара“ почетком деведесетих

наши инжењери и техничари још осамдесетих година радили на тај начин – испричао је Кнежевић.

Након тога, Милан је постављен за техничког директора Фабрике енергетске опреме „Метала“ (данашњег Погона за производњу). Како каже, вечити проблем у раду био је како ускладити производњу и послове који су хитни са онима који имају свој уговорни рок и захтевају редован рад.

Последње радне задатке у „Колубари“ обављао је као директор Сектора за инвестиције „Површинских копова“, након чега је отишао у фирму чије је седиште у Лондону и која је купила рудник „ЕФТ Станари“ у Босни. Тамо је водио послове одржавања, пројектовања и изградње нове опреме тог рудника, одакле је 2015. године отишао у заслужену пензију.

– И након одласка у пензију остао сам у контакту са бившим колегама. Посаветујем их, али и понешто ново научим, јер целог живота има шта да се научи. Сматрам да је сваком човеку сатисфакција ако зна да је иза себе оставио неки

траг и напредак, заједно са колегама. Тај људски фактор је веома важан, јер када се људи разумеју и добро сарађују, буде и резултата у послу – закључио је Кнежевић.

М. Пауновић

Избор занимања

Милан Кнежевић рођен је у Банату, у Купинику код Пландишта, где је завршио основну школу, а у Београд је дошао да „учи“ Средњу техничку машинску школу.

– На мене је невероватно јак утисак моћи и снаге оставила парна локомотива која је вукла путнички воз док сам са оцем стајао на перону на железничкој станици у Пландишту, када сам имао пет или шест година. Били смо близу колосека, тако да сам локомотиву видео изблиза и то је вероватно утицало и на мој избор занимања – каже Милан. Случајност је наместила да му је прво радно место у „Колубари“ – као конструктору у Техничкој припреми – било у Централном ремонту који се бавио претежно ремонтима шинских возила.

Филантропи из сенке

Људи их обично питају зашто волонтирају када немају никакву корист занемарујући знања, искуства и осећање личног задовољства

Без материјалне надокнаде, уз својевољно издвајање времена и рад за добро других људи и целе заједнице, волонтери Црвеног крста Лазаревац помажу осетљивим категоријама становништва без обзира на веру, нацију, боју коже и друге разлике. С обзиром на обим посла, многе активности лазаревачког Црвеног крста с троје запослених не би могле бити реализоване без добровољаца. Тренутно је око 20 стално активних и стотину повремених. Да би уопште помагали, њихова безбедност је на првом месту. Све почиње жељом да се помогне другоме.

– Волонтери су основна снага Црвеног крста. Да бисте волонтирали, морате то истински волети. Свако може да дође и види, али не задржи се свако. Нисмо сви исти. Моји погледи на живот нису се променили због волонтирања, само сам надоградила оно што већ јесам. И не могу да проценим да ли више волим свој учитељски позив или рад у Црвеном крсту јер и кроз Црвени крст имам прилику да уђем у учионицу, предајем деци и учим их важним животним лекцијама – објашњава Јелена Петронијевић, стручна сарадница за програмске активности Црвеног крста Лазаревац, која је волонтирала 26 година.

Након пријема и уводних фаза, волонтери кроз бројне програме усвајају различита знања и вештине. Припремљени су за реаговање у оквиру прве помоћи, деловања у

Добровољно

Лазаревчанима тренутно недостају волонтери. Обучена екипа је отишла на студије и не очекује се да буду ангажовани као раније, а због епидемије коронавируса контакт са ученицима и популарисање Црвеног крста били су ограничени. Због тога фокус није само на младима.

– Позивамо све заинтересоване да нам се прикључе и виде да ли се проналазе у раду. Ништа није обавезујуће. Ако им се не свиди, и то је у реду – рекао је Душан Пауновић, председник Црвеног крста Лазаревац, који је и сам почео као волонтер 1972. године добровољним давањем крви.

■ Део волонтера и запослених на језеру Очага пред пливање за Часни крст

■ // Фото: Црвени крст Лазаревац

несрећама, добровољног давања крви, бриге о старијима, борбе против трговине људима, помоћи бескућницима и другим областима. Дешава се да део обука, стицајем несрећних околности, искористе у свакодневном животу.

Иван Рацковић, референт социјалне заштите у Кадровској служби „Прераде“, активно волонтира од поплава 2014. године. Скоро деценију пре тога радио је као спасилац на језеру Очага.

– Иако различити типови личности, током трајања акције ми смо уиграна екипа у којој свако има своју улогу. Индивидуалне разлике нестају, остаје само рад. Након посла, свако опет реагује на свој начин, свако има свој доживљај урађеног. Пратимо раст волонтера. Од ђутљивих основаца који су тешко подносили када им се укаже на грешку неки су дошли до тога да данас обучавају друге. Дешавају се трансформације – појашњава Рацковић, који је уз Јелену Петронијевић и још петоро људи члан Националног тима Црвеног крста Србије.

Раде по јасним упутствима и строгим процедурама Црвеног крста Србије. Дужности и задаци су прецизно одређени како би били заштићени, а помоћ пружена ефикасно и благовремено. Поступају по Етичком кодексу за волонтере и запослене у Црвеном крсту Србије. Неретко их мешају са лекарима хитне помоћи.

– Пронашла сам себе у овоме. Срећна сам када помажем другима. Прва помоћ ми

је најзанимљивија, али ми није проблем да учествујем у другим обукама и активностима. Све је занимљиво на свој начин. Никад нисам помислила како једва чекам да се нека активност нешто што радимо заврши – казала је Емилија Кокановић, студенткиња из Лазареваца, која волонтира од седмог разреда.

Волонтери могу бити особе из свих друштвених група, свих узраста и имовинских стања. Обично су комуникативни, саосећајни, одговорни и са свешћу о границама у смислу да не преузимају више обавеза но што могу. Не очекује се исто од сваког узраста. Када се догоде природне несреће, не иду тинејџери који психички и физички нису зрели за такве догађаје.

– Много је ситуација у којима треба задржати смиреност и поштовати људе без обзира на то како одговарају. Није ми тешко јер волим све ово. Боље се осећам када видим да су други срећни. Имам и више енергије – наводи Вања Вулићевић, матуранткиња Гимназије у Лазаревцу, која волонтира годину и по.

Лазаревачки волонтери, ангажовани и на догађајима ван општине попут Београдског maratона или аеромитинга у Батајници, део су разгранате мреже Црвеног крста Србије, највеће и најстарије волонтерске организације у земљи која окупља око 60.000 волонтера.

М. Караџић

Студент из Лазаревца са својом екипом бриљирао на светском такмичењу решавања студија случаја у Литванији

Пратећи своје визије

Крајем прошле године одјекнула је вест да су студенти Факултета организационих наука из Београда освојили прво место на светском такмичењу у решавању друштвено-одговорних пословних проблема у литванском Вилњусу, и то остваривши максималан резултат на захтевном такмичењу. Лидер овог шампионског тима био је 22-годишњи Лазаревчанин Михаило Ракићевић, студент треће године смера Информациони системи и технологије ФОН-а.

Победа на „Creative Shock“-у, светском такмичењу у решавању друштвено-одговорних пословних студија случаја, велики је успех како за младог Михаила и његов тим, тако и за репутацију ФОН-а која је овим успехом додатно ојачана у међународним оквирима. Победнички тим су уз Михаила

■ Михаило са колегиницама из екипе

чиниле студенткиње Јована Првуловић, Ана Сламарски и Тијана Поњарац, а сви су чланови Клуба студија случаја ФОН-а, највећег удружења консалтинг професионалаца, индустријских експерата и студената у југоисточној Европи.

– Такмичење је било изразито динамично, слободног времена готово да није било. Имали смо пре тога и припремни период, али се труд и те како исплатио. Прелиминарна фаза је одржана раније онлајн, њу је чинило решавање две студије случаја

и учествовало је више од 60 екипа из читавог света, док је у финалној фази учествовало десет најбољих екипа из прелиминарне рунде. Као тим смо функционисали на заиста високом нивоу. Поносан сам, јер је ово резултат нашег вишемесечног рада – истакао је Ракићевић наглашавајући да је њиховом победом прекинута доминација Универзитета из Торонта, који је ово такмичење освајао три године у низу.

Михаило је завршио ОШ „Кнез Лазар“ и Гимназију у Лазаревцу. Истиче да воли оно

што студира, али и да се његова интересовања крећу у доста ширем кругу. Проналази себе и у другим сферама, а највише га занима маркетинг. Такмичења види као нове изазове и та искуства су му подстрек за даље напредовање. Нада да ће се у будућности бавити послом који има везе са јавним наступима или спортом, јер то су његове највеће пасије.

М. Павловић

Литвански изазови

У финалу такмичења наши академци решавали су две студије случаја. Прва студија се односила на литванску компанију која се бави израдом друштвене игре која је прилагођена слепим и слабовидим људима. Задатак студије односио се на креирање маркетиншке и комуникационе стратегије за игру и ширење пословања на тржиште западне Европе. Другу студију случаја задала је литванска невладинска организација која се бави психотерапеутским лечењем на њиховој фарми, а која је тражила осмишљавање нове услуге која би им повећала финансијске резултате у наредне две године.

■ Изложба посвећена књижевнику Милораду Павићу

Чудесни светови

Насловљена „Павић од Ш до А“, двојезична изложба Библиотеке града Београда прати живот и дело књижевника Милорада Павића. Ослањајући се на Легат Милорада Павића и помоћ пишчеве породице, поставка поводом годишњица рођења, смрти и објављивања „Хазарског речника“ од 2019. године обишла је 15 градова у земљи и иностранству. Ауторски тим чине Исидора Ињац, Сара Ивковић Марковић и Марјан Маринковић. Лазаревчани је могу видети од 19. фебруара, датума отварања у Библиотеци „Димитрије Туцовић“.

На 30 паноа у облику слова обрађен је по један важан појам

Павићеве биографије и опуса. Како распоред не прати азбучни редослед, а ни обрнути смер, размештајем паноа у сваком простору добија се оригиналан распоред, тако да сваки посетилац прави своју азбуку. Како су аутори објаснили, аутентичним распоредом добија се ново виђење, као што и писац својом поетиком нуди бесконачне могућности различитих читања.

– Павић је имао чудесан живот. Желели смо да изложба буде необична као и његове књиге. Да није био писац, оставио би трага у српској култури јер је био врхунски преводилац, историчар књижевности и

■ Са отварања изложбе

професор. До своје 54. године био је најнечитанији писац у Југославији, а онда је, објавивши „Хазарски речник“ пре 40 година, за годину и по постао најчитанији писац на планети. Својом

генијалношћу показао је како се из једне мале земље талентом могу досегнути висине – на отварању је казала Сара Ивковић Марковић, коауторка изложбе.

М. Караџић

■ Млади бубњари и предавач Драган Илић, фото: М. Милетић

Размаштавања

Уз занатске основе у различитим уметностима, полазници налазе свој израз истовремено стичући самопоуздање

Дикција, употреба синонима и читање нота – део су вештина из мноштва оних којима су полазници радионица Удружења музичких уметника „Syncore” овладавали последњих недеља. Окупљања током зимског распуста продужила су се на почетак другог полугодишта. Са децом и младима у областима сликарства, књижевности, глуме, стрипа, бубњева и гитаре радили су Татјана Војиновић, Милица Росић, Дарко Бјековић, Мирко Ковачевић, Драган Илић и Марко Марковић. Иако је један циклус завршен, радионице се настављају.

На Рецитаторској секцији с елементима глуме, коју води глумац Пулс театра Дарко Бјековић, учесници су научили шта је круг пажње, како опустити мишиће, како превазићи негативне последице треме и друге занатске ствари које се могу користити и у свакодневици. О којој год секцији да је реч, резултати у раду са децом увек су бржи него са постпубертетским узрастом. Како Бјековић указује, они имају зидове које треба растурити.

– Мали је проценат оних који ће наставити с глумом или рецитовањем, али лепо је имати добро држање тела, правилно

говорити, превазићи трему, заузети став. Култура говора свакако помаже ученику када одговара историју или географију. И када узмемо право да се са сцене обратимо, трудимо се да то поштујемо, да се све чује и разуме, али и да и ми уживамо. Размаштавамо децу – појаснио је Бјековић.

Радионица креативног писања, коју води Милица Росић, професорка српског језика и књижевности и песникиња, осмишљена је тако да деца пишу песме, читају их, анализирају и дорађују. Заједно припремају текстове за песничке конкурсе, говоре стихове, тумаче песнике који су у школском програму и оне које нису.

– Уметност може бити излаз из проблема или начин да се лакше подносе изазови. Писање ослобађа. На другој страни, самопоуздање јача када виде да добро пишу, још ако награда дође... Лепо је у овом времену велике незаинтересованости за књижевност децу усмерити да нешто прочитају. Бавимо се и техничким стварима, као што је исправљање граматичких и правописних грешака, али важно је да континуирано читају и пишу. Читање је предуслов доброг писања – наглашава Милица Росић.

У оквиру Музичке секције часове бубњева држи Драган Илић, музичар. Прате основношколски и средњошколски програм, па и више нивое. Иако непрактични за свирање у кућним условима, бубњеви су, како Илић каже, сложени и захтевају много рада и усавршавања, самим тим што учествују сви екстремитети.

– Свако је индивидуа за себе, тако се и развија. Углавном боље пролазе марљивији. Музика је битан сегмент у духовном развоју

сваког појединца. У изобиљу лошег које нам се свакодневно нуди сигурно ће им бити корисна. Учимо их правим вредностима којих толико нема у медијима, најалост – додао је Илић.

М. Караџић

Стваралачки спојев

Од цез бенда „Драган Илић Трио” и идеје да се одржава мастер-клас за музичаре, према Бјековићевој идеји покренута је драмска секција. Почели су да повезују глуму и музику, касније се проширили на остале уметности. Прикључивали су им се нови полазници и ментори. Неки средњошколци, чак и студенти, први пут су са „Синкопом” стали на сцену. – Не верујем у таленат, већ у што шири спектар могућности који се деци пружа како би пронашла свој израз. Ако је бесплатна уметност доступна на сваком кораку, веће су шансе да ће јој се неко посветити и тако обогатити не само своје постојање већ и живот своје заједнице. Што више таквих појединаца, целом друштву ће бити боље – каже Марко Марковић, организатор и, уз Илића, оснивач УМУ „Syncore”. Већ три године, колико удружење постоји, организују се изложбе, предавања, концерти и курсеви. Афирмишу локалне уметнике, сарађују са лазаревачким институцијама културе. Чланови су учествовали на „Нишвил цез фестивалу” и другим манифестацијама. Организовали су берзе грамофона, грамофонских плоча, стрипова и старих новчаница. Планирају да у мају по трећи пут организују „Шикијеве дане”, манифестацију у част песника Владислава Живковића Шикија (1954–2021).

Како је Раде Варинац, наставник ликовног из Рудоваца и творац бисте Јосипа Броза која је тајанствено нестала, инспирисао на десетине дечака и девојчица, па је једна рударска колонија постала „светски лидер“ по броју академских сликара ПО ГЛАВИ СТАНОВНИКА

Мистерија ватросталног Тита

Још је Словенка Ружа Кунеј знала за богата налазишта најквалитетније ватросталне глине у близини села Рудовци. Због тога је на све могуће начине покушавала да безецује дозволу да тамо отвори рудник, док је истовремено у Младеновцу, на плацу Пајине кланице, 1928. године градила прву југословенску фабрику шамота. Предухитрио ју је предузимљиви Илија Михајловић, који је постао власник тих налазишта, и недалеко одатле, у селу Даросава, подигао своју фабрику шамота.

Непосредно по окончању Другог светског рата, због великог страдања мештана име села Даросава промењено је у, за то време авангардно Партизани. Да би се партија до краја одужила народу овог краја, у склопу фабрике печене глине изграђене су још четири пећи. Тако је партизански „Шамот“ у новој држави убрзо постао једно од водећих предузећа у производњи неметала.

Управо је од тог рудовачког племенитог „блата“, седамдесетих година прошлог века, наставник ликовног из Рудоваца Раде Варинац (91), својим чудотворним прстима створио једину познату ватросталну бисту Јосипа Броза. Касније је по том керамичком моделу Тито одливен у бронзи и постављен у београдском насељу „Стеван Филиповић“, недалеко од железничке станице Прокоп.

– Још увек се сећам глиненог Тита, јер је био изложен у фоајеу Дома културе. Не знам каква га је судбина задесила, али је одједном нестало с лица земље, и то још док је његов модел био жив и поприлично здрав. Занимљиво да Варинчев бронзани Моше Пијаде, још увек стоји испред основне школе у Рудовцима. Вероватно због тога што ова школа још увек носи име једног од најбољих Титових пајтоса – присећа се рођена Рудовчанка, сликарка Гроздана Ранковић (74).

■ Двобој кредама

Љубав према сликању и обликовању глине Раде Варинац пренео је и на све своје ученике. Чим би је у школи понестало, он би своје ђаке, по кратком поступку, прекомандовао у рударе.

– Откопавали смо глину голим рукама, обично после неке јаче кише, када би тврда земља мало попустила. Пошто је то био поприлично тежак посао, пред крај смене малени рудари би дали себи мало одушка. Уз смех и невиђену грају гађали би једни друге том лепљивом смесом, па би у школу стигли блатњави од главе до пете. Пре него што би ушли у учионице следовало нам је темељно прање на пумпи у дворишту школе – препричава овај упечатљив догађај из свог раног детињства пензионисани наставник Зоран Ерић (71), који је почетком седамдесетих година прошлог века за катедром заменио свог омиљеног профу ликовног.

Није Варинац био заљубљен само у ликовну уметност. Њега су ђаци најпросто обожавали. Свирао им је хармонику и гитару, а на школским одморима са њима је играо стони тенис. Често је организовао необична такмичења у цртању. О празницима, на платоу испред радничке мензе, а неретко и

у холу основне школе. Док би два одабрана ученика на школској табли, свако на својој половини, цртала кредом своја ремек-дела, остали ђаци би навијали у публици.

– Двобој кредама против Зорана Ерића стручни жири прогласио је нерешеним, мада је мој цртеж био знатно бољи. То ми је на крају признао и противник. Наравно, шалим се... Истина је да сам можда мало боље цртала од Ерића, али је он био духовитији. Његов кратак коментар испод цртежа засмејао је читаву публику. Моја карикатура наставника историје никоме није била смешна. Вероватно погађате – из објективних разлога – описује овај несвакидашњи сликарски окршај пензионерка Душица Репић (72), која је сликарску четкицу касније заменила рачунаром. Љубав према математици за све ове године ипак није угасила сликарски дар, па тако целог свог живота, инспирисана Варинцем, она посебном батик техником осликава свилу.

■ Ликовна колонија

После Другог светског рата у Рудовцима је изграђена прва рударска колонија. У јавности је ово радничко насеље било представљено као социјалистички Елдорадо. Златни град нове власти и тријумфална победа самоуправљања. Филмске Новости су пре сваке биоскопске представе широм старе Југе рекламирале ово урбанистичко ремек-дело. Симетрично постављене улице, с двоспратним зградама и малим трговима. Дом културе, базен, самачки хотел, савремена радничка менза у којој су радници самоуправљачи играли валцере.

Много авантуриста разних националности, радозналаца, људи савремених схватања и специфичних знања преплавили су ову савремену варош. Тако је и наставник Варинац с пуно идеја и још више ентузијазма пристигао у градић будућности.

– Био сам принуђен да тражим посао наставника одмах након завршене школе. Нисам имао план па сам у стари кофер потрпао нешто мало ствари, отишао на београдску железничку станицу и са картом у једном правцу сео у „Тиру“ за Сарајево. Рачунао сам да ће ми се успут посрећити. Поподне станао

/// Фото: Приватна колекција Р. Варинца

■ Загубљени глинен Тито

█ Ликовна колонија у Рудовцима, напуштени перон среће

воз у Љигу, да парњача допуни воду и угаљ. Отрчим до оближње школе да се распитам. Тамо упознам неку госпођу која ми је помогла да се прво запослим у лазаревачкој Реалној гимназији. После војске дошао сам у Рудовце. Практично игром случаја – уз чашицу „Jamesona“ присећа се још увек добродржећи наставник ликовног, чији је утицај на одрастање многих генерација био немерљив. Десетине његових ђака касније се бавило сликарством, професионално или из чистог хобија.

Почетком 1992. године у кући Ђуре Јакшића у Београду чак је одржана изложба ликовних стваралаца из Рудоваца. Поред Варинца тада су по први пут заједно своје радове изложили и његови ученици академски сликари Миливоје Симић, Гроздана Ранковић, Зоран Ерић и Милија Белић, који је две године касније докторирао сликарство на Сорбони. Поред њих учествовали су и Грујица Лазаревић, врстан акварелиста који је такође рођен у Рудовцима и професор ликовне уметности, вајар Славољуб Радојчић који је рођен у Пркосави, селу које се граничи с Рудовцима.

Четири године касније основана је Рудовачка ликовна колонија. У то време то је био прави феномен, који је у сваком

█ Раде Варинац

смислу прилично репутацији варошице. Причало се да нигде у свету не постоји место са већим бројем академских сликара у односу на број становника. Пројекат је био финансиран новцем Рударског басена „Колубара“. За десет година у раду ликовне колоније учествовало је преко 150 познатих уметника. Они су спавали у самачком хотелу, сликали мотиве везане за рудник, одлазили на екскурзије...

Сликари су се дружили с локалним становништом, увече организовали журке на тераси самачког хотела. Остаће упамћено како се сликар Ђуро Радоњић на језеру Пркосава купао у хигијенкама (белим цивилним гађама), али и како је рудовачки песнички геније Владислав Живковић Шики у кафани „Три тополе“ изазивао наивне сликаре да прескачу степенике на улазу, па би се онда они кући враћали крвавих цеваница.

█ Атентат пикавцем

У култној кафани „Три тополе“, код Дикована, догађала су се разнаразна чудеса. Ту би се, уз добру шљивовицу, за време одржавања колоније, поред познатих сликара окупљао разнолик уметнички свет.

Након једне жучне књижевне расправе познати српски песник Јаша Гробаров гађао је опушком писца Брану Црнчевића. Он га је пред затеченим сликарима сместа оптужио за покушај атентата.

– Намеравао је да ме ликвидира пикавцем, то је било очигледно – касније је у друштву говорио Брана таквим тоном, да онај ко би га слушао није био сигуран да ли познати књижевник говори озбиљно, или је само у питању још једна његова оригинална шала.

Ликовна колонија у Рудовцима као да је била последњи трзај умируће рударске вароши на прагу новог миленијума, утемељене на недосањаном сну о радничкој држави удешеној по мери човека. Пројекат је коначно и неповратно угашен 2006. године.

Три године пре тог догађаја Партизанима је враћено старо име – Даросава. Фабрика ватросталне опеке премештена је у Аранђеловац, да би је на крају откупила једна приватна фирма. Затворен је рудник глине, „балска“ дворана постала је продавница, а у базену, уместо ватерпола, локални клинци играју „шеве“ на мале голиће. Ни самачки хотел више не ради. Катанац је постављен и на врата Дома културе, таман када је на прозоре те установе уграђен нови тишлџерај од поливинил-хлорида.

Када је недавно темељно претражен подрум Дома културе пропала је и последња нада да ће бити пронађена глинена глава Јосипа Броза. Тако је мистерија везана за тајанствени нестанак ватросталног Тита остала нерешена. Бар за још неко време.

Д. Ђорђевић

Галерија

Од 2003. године Ликовна колонија, а касније колекција слика насталих у време њеног одржавања, носи име једног од оснивача, познатог акварелисте Грујице Лазаревића. Љубиша Симић, некадашњи секретар колоније, последњих 18 година води бригу о колекцији. Он каже да је у међувремену регистрована галерија, да су све слике, њих 203, прописно каталогизоване. Сlike се данас налазе у просторијама две некадашње продавнице у центру вароши и тек повремено су доступне посетиоцима. У неколико наврата организоване су и изложбе ван Рудоваца. Симић каже да колекција још увек нема свој галеријски простор, али очекује да се тај проблем ускоро реши. У том случају, он је спреман и да своју библиотеку која броји 4.000 књига и стотинак својих слика поклони будућој галерији.

Бронзани народни хероји

Раде Варинац је у Рудовцима основао и први оркестар под именом „Рудар“. Поред свирки у радничкој мензи оркестар је свирао и у локалном КУД-у. Варинац је касније предавао ликовно у Малом Мокром Лугу и Миријеву. Поред Тита и Моше Пијаде овај талентовани вајар овековечио је у бронзи још неколико народних хероја, међу којима су Стеван Филиповић, Родољуб Чолаковић и Драгојло Дудић. Аутор је и бисте Деспота Стефана Лазаревића.

Изузетни резултати лазаревачких стрелаца на домаћем првенству и на међународној сцени

Златна Наталија

Наталија (прва с десна) на такмичењу

Средином фебруара одржано је четврто коло Купа Београда за пионире и Лига Београда за кадете и млађе јуниоре у стрелаштву. Наталија Живковић се са овог такмичења вратила са три златне медаље у свим категоријама – као пионир, као кадет и као млађи јуниор. Од максималних 400 кругова погодила је чак 397.

– Она је јако млада, има само 13 година и што се тиче њених резултата, морам да кажем, ми до сада у клубу нисмо имали овако талентованог стрелца. Ово је спорт који развија концентрацију, размишљање и доношење правовремених одлука који нису резултат журбе и исхитрености. Све то Наталија има. Тактички је веома јака, паметно пуца, поштује сваки договор и, што је најбитније у овом спорту, свесна је сваке грешке – речи су Јелене Живановић, тренера у Стрелачком клубу „Колубара“, која додаје да је реч о

вансеријском детету пред којим је веома лепа спортска каријера.

Према речима наше саговорнице, иако стрелаштво није тако популаран спорт у овом клубу имају сјајну генерацију стрелаца. Поред Наталије ту су и Алекса Јеремић, сестре Емилија и Елена Стевановић, сви са одличним резултатима у својим категоријама.

– У децембру смо били на турниру „Олимпијске наде“ у словачком граду Њитри, где су за репрезентацију Србије наступале Наталија и Емилија.

Обе су пуцале своје личне рекорде у том тренутку и освојиле најбоље резултате у свом узрасту. Након тога су за репрезентацију Београда наступале на турниру у Осијеку у категорији до 21. године и имале најбоље резултате у свом узрасту – каже Јелена.

Овим такмичењима претходили су одлични резултати наших стрелаца на домаћем првенству, па су тако добили прилику да се докажу и на међународној сцени. Турнир у Њитри има дугу традицију и на

њему су учествовали сви наши најуспешнији репрезентативци и освајачи олимпијских медаља у стрелаштву. Ради се о млађим категоријама, до 20 година.

Једно од признања дошло је и из Стрелачког савеза Београда – за најуспешније стрелце за претходну годину изабрани су Емилија Стевановић и Василије Николић у категорији пионира.

– Иако евидентно имамо веома талентовану децу, још свашта ту треба да се поклопи да би се дошло до самог врха, фали ту и доста финансијских средстава. Стрелаштво је веома скуп спорт са сталним расходима. Утолико су резултати наших такмичара значајнији. Сада смо скупили новац и купили Наталији одело које је изузетно скупо и мислим да је то заиста одлична инвестиција. Јер све се то гледа на такмичењима, цаба таленат ако нема пушку и опрему, тако је то – објашњава Јелена.

Стрелаштво није комерцијални спорт и није лако наћи средства за тренинге и такмичења. Мали број термина ремети и рад са такмичарима, а сваког викенда се путује на неко првенство. Резултати које постижу стрелци из овог клуба говоре да Лазаревац има одличне тренере који препознају таленте и проналазе начин да их задрже у овом спорту.

Т. Крупниковић

■ Светосавски турнир у шаху

Усклађеност мисли и покрета

Традиционални дечји Светосавски турнир у шаху, који је у организацији Шаховског клуба „Колубара“ одржан 28. јануара, обухватио је децу и омладину узраста од пет до 18 година подељену у пет старосних категорија.

Најуспешнији у групи предшколаца био је Александар Клековник, док је Давид Перић, у најмасовнијој групи од 38 шахиста узраста до 12 година, освојио прву позицију са 1.598 поена. У коначном пласману за такмичаре до 14 година прво место заузео је Михаило Илић.

У групи од 2008. до 2010. годишта најбољи је био Матеја

Мијушковић. У најстаријој групи најбоље шаховске потезе повлачио је Лазар Живановић.

Најмлађи шахисти играли су у Центру за културу Лазаревац,

средњошколци у просторијама клуба, а најмасовније групе основаца шаховске потезе размењивале су у парохијском дому Храма Светог

великомученика Димитрија и у холу Центра за културу.

Савез спортова Лазаревац обезбедио је медаље за све такмичаре. Турнир су помогли и Црквена општина и Градска општина Лазаревац, као и „Колубара-Угоститељство“, Туристичка организација ГО Лазаревац, ЈП „Топлификација“, ЈПКП „Лазаревац“ и „Дунав осигурање“.

Т. К.

Спорт и уметност

Шах је спорт и уметност, култура размишљања, усклађеност мисли и покрета, а овај турнир сваке године окупи најбоље из Лазаревац, Гроцке, Ваљева, Руме, Сомбора, Зрењанина, Ковина, Београда, Лајковца и Републике Српске.

/// Фото: Милан Цвијетић

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд 658(497.11)(085.3)
ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА Србије Енергија Колубара ЕПС ЕПС Енергија Колубара / главни и одговорни уредник Ана Павловић. -
2017. бр. 1 (нов.) - Београд : Електропривреда Србије, 2017. (Аранђеловац : Три О). - 30 стр.
Месечно. - Је наставак: Колубара (Пазаревац) = ISSN 1451-2890
ISSN 2560-5143 = ЕПС Енергија Колубара
COBISS.SR-ID 250299404

